

THE PLATFORM

Ecem Duygu DURAK*

Atıf: Durak, E. Duygu. "The Platform", *Sosyologca*, Sayı 22 (2021), s. 186-191.

ÖZET: Toplumsal alanda çok önemli bir eğlence dalı olarak yer bulan sinema, insanları eğlendirmesinin yanı sıra toplumsal hayatın farklı gerçekliklerini onlara aktaran, toplumsal alandaki farklı değer, norm ve tutumlara ışık tutan bir sanat dalı da olmaktadır. Buna bağlı olarak, The Platform filminin senaryo ve işleyişinden hareketle; toplumsal hayattaki birçok gerçekliği bizlere yansıtmakta olduğu düşünülmekte, bu sebeple sosyolojik incelemeye konu edilmektedir. The Platform filmi işleyişi itibariyle bir platform mekanizmasının yer aldığı bir binada kalmakta olan insanların yaşamlarına odaklanmaktadır. Platform, bu binada yaşayan insanlara yemek yemeyi sağlayan bir mekanizma olarak çalışmakta ve binada yer alan insanlar içerisinde farklı toplumsal dinamiklerin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Bu dinamiklerin gerçek hayatta yer alan belli toplumsal gerçekliklere işaret etmesi ve ışık tutması filmin sosyolojik olarak konu edilmesine önem kazandırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sinema, Toplum, Toplumsal değer

The Platform

ABSTRACT: Cinema, which takes an important place in social field, beside entertains the people, it reflects social life realities, different social values, rules and attitudes to people as an art. In addition that, The Platform movie is thought that it reflects so many social realities by way of its senario, going and therefore movie is discussed as a sociological examination. The Platform concentrates people's life who stay in a building with a platform mechanism. The Platform works as an mechanism which provides people to eat and it causes to occur different social dynamics between these people. It makes this movie important for sociological examination that these dynamics marks some realities in real life and enlightens them.

Key words: Cinema, Society, Social values

Makale türü: Film Tanıtımı

Geliş Tarihi: 15.10.2021

Kabul Tarihi: 21.11.2021

* ecem.ddurak@gmail.com, 0000-0001-9718-4456

Giriş

Sinema, 19.yyın son yıllarında bir projeksiyon üstüne fotoğrafların yansıtılması mekanizmasının icadıyla ortaya çıkmış, zaman içerisinde toplumsal alanda çok önemli bir eğlence dalı olarak yer bulmuştur. Ancak geçen zaman içerisinde sinema, filmler aracılığıyla insanları eğlendirmenin yanı sıra, onları düşündüren, farklı tutum ve davranışları onlara aktaran önemli bir sanat dalı haline gelmiştir. Sinemanın toplumsal alanda insanlar üzerinde bu etkisinin yanı sıra, bir diğer işlevi ise; toplumsal hayatın gerçekliklerini bizlere göstermesi, bu sayede toplumsal alandaki; ilişkilere, değer ve normlara, tutum ve davranışlara ve toplumsal alandaki birçok işleyiş biçimine ışık tutmasıdır.

Zizek'e göre: *Bir film asla "yalnızca bir film" ya da bizi eğlendirmeyi ve dolayısıyla dikkatimizi dağıtarak bizi asıl sorunlardan ve toplumsal gerçekliğimiz içindeki mücadelelerimizden uzaklaştırmayı amaçlayan hafif bir kurgu değildir. Filmler yalan söylerken bile toplumsal yapımızın can evindeki yalanı anlatırlar.*¹ Buradan hareketle bu işlevi sayesinde filmler; çalışma alanını toplumsal alanın farklı yönleri üzerinde biçimlendirmiş olan bir bilim dalı olarak sosyolojiye de toplumsal hayata ilişkin malzemeler sağlamaktadırlar. Bu bağlamda, kurmaca bir sistemin işleyişinin anlatıldığı 2019 yapımı *The Platform*² filminin de dönemin toplumsal; ilişkilerini, değerlerini ve işleyiş biçimlerini yansıtan bir film olduğu, bu sebeple sosyolojik olarak incelemeye konu edinmesinin yararlı olduğu düşünülmektedir.

Film, Goreng isimli başrölün sistemde uyanmasıyla başlar. Sigarayı bırakmak amacıyla platforma girmiş Goreng, uyandığı odadaki yaşlı oda arkadaşına sorularak sorarak platform sistemine dair bilgi edinir. İlk olarak uyandığı kat 48.kattır. Çeşitli yiyeceklerin hazırlanarak bir platform üzerine yerleştirildiği sistemde, yemekler 0.kattan aşağı doğru inmektedir. 1.kattan itibaren herkesin birbirinin artığını yediği sistemde çok fazla kat olduğu bilinmektedir. Yemek ulaşabildiği için 48.katın iyi bir kat olduğu düşünülmektedir. Sistemde bir ay sonunda kattaki insanlar buldukları kattan alınarak başka bir kata aktarılırlar. Başkalarının yemek artıklarını yiyerek 1 ay geçiren Goreng, uyandığında kendisini bağlı bir halde 171.katta bulur. 171.kat, hiç yemeğin ulaşmadığı bir kattır ve Goreng'in bağlanma sebebi, oda arkadaşının kendisinin etini yemeyi düşünmesidir. Ancak filmde çocuğunu aramak için her gün platformun üst katlarından aşağı inen Miharü'nün yaşlı adamı öldürmesiyle, Goreng kurtulmuştur ve yaşlı oda arkadaşının etini yiyerek hayatta kalmayı başarır. 3.ay geldiğinde Goreng 33.katta yeni bir oda arkadaşıyla uyanır. II.Ramses adında köpeğiyle birlikte Platform'a gelmiş bir kadın olan İmoguiri, daha önce Platform'a gelen kişilerle mülakat yaparak Platform sistemine hizmet etmiştir ve kanser olduktan sonra Platform'a girmeye karar vermiştir. Onun amacı hayatta kalacak kadar yemek yiyerek kendi payından aşağıdaki katlara da ayırmak ve herkesin bu sistemi devam ettirmesiyle alt katlara yemek ulaşmasını sağlamaktır, ancak amacını gerçekleştiremez. 200 kat olduğunu söyleyen İmoguiri, 1 ay sonra 202.katta uyandıklarında kendini asarak öldürür. Goreng için bedenini yiyerek hatta kalması fırsatı sunar.

4.ay 6.katta uyanan Goreng, Baharat adındaki farklı bir oda arkadaşına sahiptir. Baharat her

¹ Zizek'ten aktaran; Carsten Bagge Laustsen ve Bülent Diken, *Filmlerle Sosyoloji*, İstanbul: Metis Yayınları, 2007.

² Galder Gaztelu-Urrutia, (Yöneten), *The Platform* [Sinema Filmi], 2019.

ay yanına getirdiği ip ile en üst kata ulaşarak Platform'dan kurtulmaya çalışmaktadır. Goreng Baharat'a en aşağıdaki kata kadar ulaşarak tekrar yukarı çıkmaları ve sistemin işleyişini değiştirmeleri için bir teklifte bulunur. Baharat'ın tekliflerini kabul etmesiyle 6.kattan aşağı inme maceraları başlamış olur. Silahlar yaparak aşağı kattaki insanları ikaz ve tehdit ederek 250.kata kadar gelmeyi başarırlar. Platform'un 250 kattan oluştuğunu düşünen Goreng için 250 katın devamında da kat olduğunu öğrenmek planlarının bozulmasına yol açacaktır, ancak aşağı indikçe hiçbir yaşam belirtisine rastlamazlar. Nihayet 333.kata geldiklerinde bir kız çocuğuyla karşılaşır. Baharat'ın da ölümüyle Goreng kızı da alarak zemine iner, sonrasında kız tek başına en üst kata çıkarak sistemin işleyişini değiştirmek için Platform'da kalır ve böylece film biter.

The Platform filminin olay örgüsü, 'platform' adı verilen ve üzerine konan yemeklerin binanın içerisindeki boşlukta hareket etmesiyle binada yer alan insanların beslenmesini sağlayan mekanizmanın işleyişi etrafında gerçekleşmektedir. Bu mekanizmanın işleyişi 1.kattan yemeklerin aşağı doğru inmesiyle tahminen 200 kat olduğu düşünülen binadaki insanların yemek için mücadeleleri, yemeğe ulaşma imkan ve zorlukları, bunlara göre aldığı tutumlar ve katlar arasında kurulan ilişki biçimleri üzerinden işlemektedir. Aslında bir hapishane olan Platform, bizlere baş karakter olan Goreng'in sisteme gönüllü olarak girmesi ve sistemde yer alan bu dinamiklerle karşılaşması etrafında aktarılmaktadır. The Platform filminin olay örgüsünün etrafında şekillendiği bu işleyiş biçimi kapitalist sistemin işleyiş biçimidir ve buradan hareketle filmin odak noktası bu sistemin işleyişi, sistemin insan ilişkilerine olan yansımaları, üretilen değerler ve sistemin içerisindeki imkan ve imkansızlıklar şeklinde aktarılmaktadır. Bunun yanı sıra filmin içerisinde yer alan temel olay örgüsü, platform sisteminin sınırlılıklarının ve zorluklarının, farkındalığına sahip olan bireylerce giderilmeye çalışılması ve bu amaç uğruna mücadele eden bireylerin sistemle yaşadıkları dinamikler çerçevesinde işlemektedir.

Kapitalist İşleyiş Biçimi Olarak Platform

Platform sistemi, tahminen 200 kat olduğu düşünülen bir binanın ilk katında özenle hazırlanmış olan yiyeceklerin binada yer alan boşluk aracılığıyla her kata uğrayarak hareket etmesi şeklinde işlemektedir. 1.kat için bir ziyafet olarak görülebilecek yiyecekler aşağı doğru indikçe; insanların artıklarından kalanlar, daha sonra ise hiç yiyeceğin kalmadığı boş tabakların olduğu bir manzara sunmaktadır. Platformda herkesin hayatta kalabileceği ölçüde yemek ile başlamaktadır, ancak mekanizmanın işleyiş biçimiyle insanların gereğinden fazla yemelerinin bir sonucu olarak yalnızca birkaç katın yemek yemesi mümkün olmakta, diğer katlar ise hiç yemeğe ulaşamamaktadırlar. Marshall'a göre; *'Kapitalizm; üreticilerin dolayumsuz ihtiyaçlarını karşılamaktan ziyade, satış, mübadele ve kâr amacını güden bir ücretli emek ve meta üretimi sistemi.'*³Kapitalist sistem; değer üretiminin gerçekleştirilmeye çalışıldığı ve üretimin sonunda ortaya çıkan ihtiyaç fazlası artıdeğerin belirli bir sınıf elinde bulundurulduğu, zenginlik paylaşımın toplumsal değil sınıfsal olarak gerçekleştiği bir işleyiş biçimini temel almaktadır. Buradan hareketle platform sistemindeki yiyeceklerin eşitsiz paylaşımı sonucu ancak bazı katlara

³ Gordon Marshall, *Sosyoloji Sözlüğü*, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1999, s:382.

ulaşabilmesi olgusunun, kapitalist sistemin artıdeğerin eşitsiz paylaşım biçimini yansıttığı düşünülmektedir.

Kat: Sınıf

Platform sisteminin kapitalist sistem işleyişini yansıttığına dair bir diğer nüve; katların sınıflar olarak temsili noktasında karşımıza çıkmaktadır. Platform sistemine göre binanın aşağılarında yer aldıkça yemeğe ulaşma şansınız azalmakta, üst katlarda ise daha güzel yemeklere ulaşma şansınız bulunmaktadır. Sistem içerisinde gerçekleşen diyaloglardan belirli katların 'orta katlar', 'üst katlar' ve 'aşağı katlar' olarak tanımlandığı ve buna ilişkin değer ve tutumlar üretildiği ortaya çıkarmaktadır. Sistemde tanımlanan bu katlar, kapitalist toplumlarda yer alan 'burjuva', 'orta sınıf', 'alt sınıf' gibi toplumsal sınıf tanımlamalarına karşılık gelmektedir ve bu katlar toplumsal sınıflarda olduğu gibi zenginliğe ulaşımın farklılaşmasıyla belirli sınıf değerlerini barındırmaktadırlar.

Baş karakter olan Goreng'in 48.katta uyanmasıyla Platform'daki yolculuğu başlamaktadır ve bu katta kendisiyle birlikte kalmakta yaşlı bir adamla karşılaşmıştır. Yaşlı adam Platform sisteminde uzun zamandır bulunmakta ve sistemde üretilmiş değerleri benimsemiş olan birisidir. Onun Goreng'e sistemin işleyişine dair aktarımlarından Platform'da bulunan toplumsal yapıda üretilen sınıf değerlerini yakalamak mümkündür. Ona göre; 'Nankörlük edilmemelidir, orta kat iyi bir kattır', 'Aşağı katlardakilerle konuşulmamalıdır, çünkü onlar aşağıdadırlar. Yukarıdakilerle konuşulmamalıdır, seni dinlemezler, çünkü sen aşağıdasındır.' Yaşlı adamın Goreng'e sunduğu sisteme dair bu öğretiler, Platform sisteminin değerlerinin kapitalist sistemdeki sınıfsal değerlerle uyuşmasını bizlere aktarmaktadır. 'Aşağı ve yukarı' katlardaki bireylerle kurulması gereken ilişki biçimleri, toplumsal yapıda 'alt, orta ve üst sınıfların' sınıfsal ilişkiler bazında birbirleriyle kurdukları ilişki biçimini temsil etmektedir. Buradan hareketle Platform'da birkaç ay geçirdikten sonra aynı öğretileri başka bir bireye aktaran Goreng, platform sisteminde üretilen değerleri şöyle açıklamaktadır. 'Yukarıdakilerle konuşma, çünkü onlar yemeğe önce ulaşır ve bizi dinlemezler. Aşağıdakiler ise bizim sözümüzü dinler çünkü biz yemeğe onlardan önce ulaşır ve daha sonra yemeği onlara göndeririz.' Kapitalist sistemde değer fazlasını elinde bulunduran üst sınıfların, sınıflar arası katmanlaşma ilişkilerinde ortaya çıkan davranış biçimlerinin benzerliği; burada da üst sınıfın artıdeğeri elinde bulundurması ve bunu diğer sınıflara paylaşımında egemen olması yönüyle ortaya çıkmaktadır.

Platformda Herkes Özgürdür

Platform, filmde yer alan diyaloglar içerisinde toplumsal bir geçeklik olarak aktarılmaktadır. Buna göre tüm bu mekanizmaya bağlı üretilen değerler, buna bağlı gelişen ilişki biçimleri, tutumlar ve davranış biçimlerinin tamamı bir toplumsallık arz etmektedir ve 'Platform' olarak yer almaktadır. Goreng'in binada yer aldığı ilk katta karşılaştığı yaşlı kat arkadaşı ona yine bir değer üretimi olarak 'Platformda herkes özgürdür' demektedir. Ona göre; 'Platformda sadece yemek yiyebilir, kimileri aşağı iner, kimileri yukarı çıkmaya çalışır, kimileri sisteme karşı gelir' ve herkes böylece özgürce hareket edebilmektedir. Kapitalizmin temel işleyiş biçiminin dayandığı liberalizmde; sistemde yer alan bireylerin özgürlükleri felsefesi üzerine kuruludur.

2019 yılında gösterime giren ve medyada önemli bir yankı bulan 'The Platform' filmi, buradan hareketle kapitalist sistemin işleyiş biçimine dair nüveleri, Platform adı verilen

kurgusal bir sistem üzerinden gözler önüne sermektedir. Ancak The Platform'un bu kurgusal sistem aracılığıyla kapitalizmi yansıtırken varlığına dikkat çektiği noktalar da bulunmaktadır; alt katlarda yaşam. Toplumsal sınıflar içerisinde ekonomik olarak artıdeğere en zor ulaşan, bu sebeple işleyişin dışarısında yer alan, temel hayati ihtiyaçlarını karşılayamayan alt sınıfın yaşam içerisindeki mücadele süreçleri ve düşünme yapısını gözler önüne sermektedir. Burada alt sınıfların düşünce ve değerlerini yansıtırma biçimleri; baş karakter olan Goreng'in alt yani yemeğe ulaşamayan katlarda yaşadığı süreçlerde zor koşullar altında hayatını sürdürmeye çalışması ve bu sebeple düşünce yapısını hayatta kalma temel gayesi üzerine kurması üzerinden temsil edilmektedir. Toplumsal sınıflar içerisinde yer alan ve ekonomik olarak zor koşullar içerisinde yaşayan alt sınıflar, sistemin işleyiş biçiminin beraberinde getirdiği bir sınıf olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Bu sınıfların yaşamsal ihtiyaçlarını yerine getirmekte zorlanması ve buna bağlı olarak temel düşünce ve değer yapılarının artıdeğere ulaşma biçiminin farklı yolları üzerinden gelişmesi anlamında filmde alt katlarda ve açlık koşullarındaki bireylerin yaşadıkları süreçlerle benzerlik göstermektedir. Platformda alt katlarda yer alan bireyler, hayatlarını idame ettirmek, karınlarını doyurabilmek için tek çare olarak insan eti yemek durumundadırlar, bu kapitalist sistemin işleyişinin içerisinde ekonomik zorluklar sebebiyle hayatlarını idame ettirmekte zorlanan bireylerin, farklı çözüm yolları olarak hırsızlık vb. pekçok suç biçimine yönelimiyle benzerlik taşıdığı düşünülen bir nüve olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sisteme Karşı

Sistem içerisinde yer alan bireyler; sadece yemek yiyerek hayatını idame ettirmek temel prensipleri üzerine yaşayanlar, ya da sistemin sınırlılıklarına karşı çıkış mücadelesi vermek gibi amaçlar doğrultusunda farklılık göstermektedirler. Sistemin değerlerini benimsemiş ve asıl prensibi olan 'karnını doyurma' prensibini kabul etmiş yaşlı adam burada örnek oluşturmaktadır. O, başkalarının işine karışmamakta, sadece yemek yiyebileceği koşulların yerine getirilmesi doğrultusunda hareket etmekte, bu amaçlar etrafında 'alt sınıflarla konuşulmaz, üst sınıflar bizimle konuşmaz' gibi değerleri benimsemektedir. Ancak sistem içerisinde farklı bireysel özellikler etrafında; farklı amaçlar doğrultusunda hareket etmeye çalışan Imoguri ve Baharat gibi karakterler de yer almaktadır. Goreng'in de içerisinde yer aldığı bu bireylerin amacı sistemin işleyişinde farklılıklar yaratarak, herkesin karnını doyurabilmesini sağlayacak farklılıklara yol açmaktır. Imoguri ve Goreng'in birlikte odayı paylaştıkları dönemde bunu 'herkesin kendi payına düşeni yemesi, böylece herkese hayatta kalacak kadar yemek ulaşabilmesi' üzerinden gerçekleştirmeye çalışırlar. Ancak sistemin işleyiş biçiminin getirdiği sınırlılıklar ve bunların devamında insanlarca kabul edilen değerler bunun gerçekleşmesinin önüne geçmektedir. Goreng'in bir diğer oda arkadaşı olan Baharat'ın filmde yer alışıyla sistemin işleyişini değiştirme amacı farklı bir yol çerçevesinde; aşağı inerek gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu yol ile aşağı inme amacına ulaşılmıştır ancak sistemin işleyişine dair başarılı olup olunmadığı film içerisinde gösterilmemiştir. Ancak buradan ortaya çıkan bir sonuç bireylerin sistemin sınırlılıklarına rağmen bunun işleyiş biçiminde ortaya çıkarabilecekleri değişikliklere olan inançlarıdır. Bu mesaj, bizlere toplumsal alanda çevre duyarlılıkları, insan hakları, işçi örgütlenmeleri vb. gibi kapitalist sistemin içerisinde yer alan ve insan yaşamını zorlaştıran, sınırlandıran koşulların insanlar aracılığıyla değiştirilebileceğinin vurgusunu yapmaktadır. Bu sayede film, sinemanın toplumsal gerçekleri bizlere sunması aracılığıyla; toplumsal alanda kapitalist sistem içerisinde yer alan zorluklarının değiştirilebileceğine ve

çözümlere ulaşılabileceği inancının varlığını bizlere göstermektedir.

Sonuç

Filmde, 'sistemi yöneten bireylerin' bu sistemin işleyişi ve burada yaşanmakta olan zor koşullardan, insanı olmayan durumlardan habersiz oldukları düşünülmektedir ve bunların bu bireylere aktarılması durumunda sistemde yer alan zorluk ve sınırlılıkların değiştirileceği inancının hakimiyeti söz konusudur. Bu inancın toplumsal alan da söz konusu olan zorlukların 'insana olan güven' ile aşılabileceği inancını yansıttığı düşünülmektedir.

Etik kurul raporu: Bu çalışma için etik kurul raporu gerekliliği bulunmamaktadır.
Katkı oranı beyanı: %100
Çatışma beyanı: Makalede, herhangi bir kurum, kuruluş ve kişi ile mali çıkar çatışması yoktur.

Kaynakça

B.Laustsen, B. D. *Filmlerle Sosyoloji*. İstanbul: Metis Yayınları,2007.

Marshall, G. *Sosyoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1999.

Urrutia, G. G. (Yöneten). *The Platform* [Sinema Filmi], 2019.